

Tyskerne kunne ikke ha noen militær fordel av turen til Krokskogen

Langelands påstand er vanvittig, sier politimester Welhaven

Fylkesmann Platou om de rundskrivelser han paraferte

I ettermiddagsmøtet i Langeland-Bergsvik-saken forklarte biskop Berggrav seg videre om sin tur til Krokskogen den 15. april 1940. Da han hadde konstatert at der ikke var noen bevæpnede, sivile gutter som trengte hjelp, gikk han til general Engelbrecht på Continental og fortalte ham at de norske gutter nu sto i sine avdelinger ved fronten. Generalen bød på et stykke smørbrød og en kopp te. Det er den midtdags-Bergsvik skriver om. Jeg har aldri hørt om at noen skåler i te, men hvis de gjør det, må de være gjerne, sier biskopen.

Lagmannen forelegger biskopen Bergsviks uttalelser om hans skrift «Polkedommen over NS», og om at han der har siteret Paulus uriktig. Biskopen sier: Da tror jeg at hr. Bergsvik har blandet sammen to ting som ikke har noe med hverandre å gjøre. Mer ønsker jeg ikke å si om den ting.

Langeland mener at tyskerne ville ha en militær fordel av Deres tur, fordi de ikke hadde folk nok til å nedkjempe nordmennene på Ringerike.

Berggrav: Den 13. april sto jeg på Ekeberg og så på at 11 tyske båter kom inn og landsatte tropper og materiell. Og jeg satt på Continental og snakket med general Engelbrecht den 15. april, rullet de tyske panservogner forbi på vei til Ringerike. Så det at tyskerne ikke hadde folk nok må Langeland lenger ut på skauen med enn jeg var.

Politimester Welhaven forklarte at han en av de siste dager i den første krigsuke hadde fått henvendelse fra to herrer hvis sønner var dradd opp i Nordmarka og som de fryktet for var i en farlig situasjon. Det gjaldt gutter i 15-16-års alderen som enten ikke var nådd fram til de norske linjer eller var blitt avvist fordi de var for unge, og som ikke torde komme hjem fordi de trodde de ville bli skutt. Politimesteren hadde svart at han, slik som situasjonen lå an, var ute av stand til å foreta seg noe. Han husket ikke nu navnene på disse to herrer, og han er forbauset over at de senere ikke har meldt seg.

Aktor spør hva politimesteren mener om den fremstilling Langeland og Bergsvik har gitt av biskop Berggravs tur, og han sier at det er helt vanvittig å påstå at den ble gjort for å hindre vernepliktige i å nå fram til de norske linjer. Iverken han eller biskopen hadde annet i tankene enn å få tak i disse unge guttene som kanskje led nød oppe i skogen, og hvis biskopen ville påta seg den jobben, måtte man bare være takknemlig for det.

Advokat Foss: Ville De vært av samme oppfatning, hvis De hadde visst at det dreide seg om flere hundre vernepliktige som iallfall delvis var bevæpnede?

Nel. Jeg hadde inntrykk av at det her gjaldt en liten flokk kamerater.

Biskop Berggrav: Jeg tror det heller var tale om flere flokker.

Lagmannen: Men i Deres bok taler De om «flere hundre sportsgutter» som var omringet i Nordmarka, og det er jo en meget vesentlig forskjell.

Berggrav: Dette med de flere hundre sportsgutter, er et uttrykk som ble brukt av en mann som ringte til meg og foreholdt meg at det var min plikt å hjelpe de unge guttene. Og boken er bygd på dagboksoppteget som jeg gjorde etter hvert som begivenhetene hendte.

Politimesteren forklarer til slutt at de rapporter som Langeland bebreider politispektør Tage Petersen for å ha skrevet, lå på politi-

mesterens forvarrelse ved frigjøringsen sammen med en del andre dokumenter som en motstandsgruppe tok vare på. Da dokumentene kom tilbake til politikammeret, manglet disse rapporter. De er altså stjålet fra politiet, som derfor er meget interessert i å vite hvordan Langeland er kommet i besittelse av gjensvarer av rapportene. — Jeg synes det er rart at Langeland ikke kan huske dette, sier politimesteren.

Langeland: Det er jo mulig jeg har sett de fotostater av rapportene som sirkulerte i 1946 og som politimesteren også har sett.

Rektor J. Prytz hadde, antagelig lørdag den 13. april, henvendt seg til biskop Berggrav, nærmest for å søke trøst i anledning av at hans to sønner var dradd opp i Nordmarka for å komme i kontakt med de norske tropper, og han var engstelig for dem. Den ene gutten hadde tjent sin verneplikt og hadde to ganger tidligere forgjeves forsøkt å komme ut og kjempe. Biskopen fortalte at han allerede hadde snakket med politimesteren og at det var bestemt at han skulle reise opp i Nordmarka for å se hva han kunne gjøre.

Advokat Borgen: Nevnte biskopen at det var vernepliktige som skulle reddes på denne måte? — Nel, det ble ikke snakket om hva slags folk det var, bare at de var i sivil og kunne risikere å bli behandlet som framtirører.

— Men De fortalte kanskje hvordan det var med Deres egen sønn, han som hadde avtjent verneplikten?

Ja, så vidt jeg husker gjorde

Jeg det.

Avdelingsbestyrer Wolfgang

Stang hadde vært lagfører i et

skiløperkompani og hadde ført en

speiderpatrulje fra Jevnaker til

Stubbøl. Da patruljen nærmet seg

Stubbøl, hørte han at det ble ropt

i høyttalere: «Dette er Norges Røde

Kors. Er her noen norske gutter

som trenger hjelp, så kom fram!»

Vitnet gikk da fram for å høre

hva det gjaldt og traf biskop

Berggrav som fortalte at han var

sendt ut for å oppsøke norske si-

ville gutter som trengte hjelp. Vit-

net hadde svart at i dette område

var det bare regulære norske trop-

per. Biskopen hadde da gått, idet

han sa: «Gud være med dem!»

Direktør Bernhart G. Lund

gjentok den historie han fortalte

i forberedelsen om sin befattning

med biskop Berggravs tur til Krok-

skogen, og biskopen karakteriserte

den på samme måten som han har

gjort tidligere, som «en blanding

av sannhet og fantasi». Etter en

kort rådslagning fant retten å

kunne edfeste direktør Lund.

Man kom deretter tilbake til be-

skyldningene mot fylkesmann

Platou for hans forhold som

ekspedisjonssjef i Justisdeparte-

mentets administrative avdeling.

Det gjelder først de rundskrivelser

vitnet har parafert.

Fylkesmannen forklarer at hans

avdeling i departementet ikke had-

de noe med istandbringelsen av

forordninger. Det var ofte før de

ikke fikk vite noe om dem før de

kom i Lovtidende. Men det hendte

at disse forordninger trengte sup-

pleringer eller forklaringer. Dette

var således tilfelle med forordnin-

gen av 21. januar 1941 om påtale

i saker som hørte inn under «fol-

kedomstolen». I midten av januar

kom Rilsnes til vitnet med et fer-

digskrevet konsept som han hadde

sat opp sammen med Jonas Lie.

I dette ble det gitt en bestemt in-

struks om at riksadvokaten skulle

reise tiltale i disse saker. Dette

strøk vitnet, men da konseptet

kom tilbake fra Rilsnes, var ret-

tingen igjen tilføydd, idet det bare

var skutt inn ordene «som regel». I konseptet sto det videre at politiets innstilling i saker som skulle for «folkedomstolen», skulle sendes politidepartementet, som igjen skulle oversende den til riksadvokaten. Vitnet innvendte overfor Rilsnes at dette ville være å gjøre politidepartementet til et ledd i påtalemyndigheten. Og denne innvending godtok Rilsnes.

Den andre rundskrivelsen gjaldt forordningen om at straffeprosesslovens bestemmelser om en siktes fremstilling for retten innen 24 timer ikke skulle gjelde i folke-domstolsaker. Her lyktes det vitnet å få inn at den siktede skulle ha krav på å bli fremstilt for politimesteren i sitt distrikt innen 4 dager og at politimesteren deretter skulle følge hans sak.

Ellers hadde vitnet ikke noen innflytelse på rundskrivelsen utformning.

Advokat Borgen foreholder fylkesmannen rundskrivelsen av 11. desember 1940 om avskjedigelsen av de gamle lagrettemenn og domsmenn.

Rundskrivelsen refererer seg til en forordning om at den konstituerte sjef for Justisdepartementet kunne sette hvem han ville av lagrette- og domsmannsutvalget og sette inn andre i stedet. Dette så vitnet det som en oppgave å forhindre, og det lyktes også.

Advokat Borgen gjør oppmerksom på at det var denne forordning som Høyesterett gikk på, fordi man fant at den strid mot grunnleggende rettsprinsipper. Han spurte om fylkesmannen den gang gjorde seg opp noen mening om forordningens lovlighet.

Fylkesmannen svarer at det er umulig å si hva han tenkte for 10 år siden, men han henviser til at han foreholdt Rilsnes straffeprosesslovens bestemmelse om at det ved uttrekning av lagrette- og domsmenn ikke skal tas politiske hensyn, og Rilsnes gjorde da en rettelser som vitnet fant riktig og som gikk ut på at utvalget skulle beståes med folk fra alle samfunnslag.

Fylkesmannen vil senere forklare seg angående rundskrivelsen om at dommeren ikke skulle være til hinder for innmeldelse i NS.